

66

Auspicijs Sacro - sanctæ & individuæ Trinitatis.
DISPUTATIO PHILOSOPHICA 834
De

COELO

Quam
Permissu amplissimæ facultatis Philosophicæ, in Inclytæ & Regia Upsaliensi Academia.

S U B P R A E S I D I O

M I O H A N N I S L . S T A L E N I
in præfata inclyta Academiâ Græcæ Lingvæ Profes-
soris publici & ordinarij, præceptoris, & fau-
toris sui syncerâ observantiâ prosequen-
di ac ætatèm colendi;

*Unicè exercendi ingenij ergò, publicitus examinan-
dam relinquit.*

M A G N U S L . C I R R A E U S O S T R O-
G O T H U S S . R . M . Stipend.

*In Auditorio Gustaviano ad diem 1. Junij horis 2
Septima matutinis.*

*Æthereum fornis sine fulcris maxima cælum,
Efficiens rerum corpore causa patet.*

U B S A L I A E,

Excudebat ESGHILLUS MATTHIAS,

DISPUTATIONE PHILOSOPHICO-
THEOLOGICA

CONFESSIO

IN ELEGATIS ET EXALITATIS
PROPHETICIS

MICHAEL CIRIACUS OBERG

CONFESSOR ET PASTOR
AD MONASTERIUM S. BENEDICTI IN
MUNICHIA

ANNO 1711

EDITIONIS TERTIAE

PROÆMIUM.

Non minus pium, scituq; dignum ac jucundum, quām Ele-
gans & propè Divinum est illud Hermēi Trismegisti ef-
fatum, nobis relictum: Qui novit qualia sint Entia, & quomo-
do disposita, & à quo, & cuius gratia; conditori ut patri bono, ut
nutritori probo, & curatori fido, gratias habebit, & qui gratias
habebit pius erit. Hoc enim est probè & exacte Philosophan-
tium, quod propemodū nihil aliud est, quam rerum quarum-
vis causas naturalium indagare & inquirere, ipsarumq; nosse na-
turam; Scire mensuram motus cœlestis, quantitatis cœli, terræ,
maris, astrorum: nec non scire quid sit consentaneum recte ratio-
ni; Quomodo sit administranda Rēpubl: aut res familiaris. De
hīsc & similiib; quīvis Philosophiae alumnus indagandis & exac-
tē investigandis, sollicitus sūt, oportet. Quare & ego, pro in-
genij nsei modulo, suavissimorum meorum comilitonum antea sa-
pè, satq; continuè publico in loco philosophati sunt, exemplo Ex-
citatus, rem officio meo non indignam facturum me existimo, si
positiones nonnullas de materia Philosopho digna publicē exami-
nandas conscriberem;. Et quanquam cælum, ut rem ipsam in
frontispicio attingam, ut aspectu est pulcherrimum ac scitu dele-
ctabile; ita quoq; cognitu difficultimum, & intellectui humano fer-
mè inscrutabile; Nihilominus tamen majoris eruditioñis & cer-
titudinis consequenda+ ingenijq; exercendi gratia, ad Colligendas
& contexendas aliquas de spinosa & sat intricata materia. qua est
de Natura cœli, positiones, veriorumq; authorum assertiones (au-
xiliante divina gratia) animum induxi: atq; ut huic meo exerci-
tioñi brevissimo fautores mei reverendi ac benignissimi, comilito-
nesq; aqui boniq; consulant, unice contendō, Sit atq;

S T N S E Ω,

THEISIS PRIMA.

Um naturam & essentiam cuiuscunq; rei
compendiosè explicet eiusdem, cum defini-
tio, tum partitio seu distributio, id eoq;
& nos hic cœli naturam rectè investiga-
turi primū ejusdem definitionem tam
Nominalem, quam Realē proponemus:

Cui deinde: cœli causas & affectiones pro ratione nostri
instituti subjungemus.

2. In Nominali definitione Tria sunt observanda,
videlicet. Vocis 1. Επωελογία seu nominis derivatio.
2. Ομονοία seu diversa significatio. 3. Συναρροία vel varia
appellatio.

3. Etymologiam quod concernit, notum est vocem
cœli Aliis à celando seu occultando, quod omnia tegat:
Aliis à cælando seu sculpendo, eo quod varijs stellis, qua-
si coelatum & ornatum sit: Alijs à Græco καλόν derivatam
videri, propter concavitatem Unde & Veteres Latini co-
lum scripsere ut notat Becman. in Orig. L.L. p. 281. Alijs
ab Hebræo כָּל quod quidam conglutinatum autu-
mant ex כָּל & מְיֻחָד ob aquas duplices, superiores &
inferiores. Nostro idiomate materno dicitur **Himmel** h.e.
Hemligh propter multa ibi secreta delitescentia.

4. Homonymia etiam mater illa errorum, è voce
cœli excutienda erit cum nihil sit, quod magis impedit
rerum intelligentiā, ac aquivocatiō nam aquivoca non
significant unam & simplicem naturam, sed repräsentant
notio-

notiones diversas, ac pariunt diversitatem ~~con-~~
Varias autem vox cœli habet acceptiones, tum apud
Theologos, tum philosophos, Theologicæ acceptiones
intimiores sunt, quando cœlum in scriptura accipitur.

1. Pro cœlitibus & beatis mentibus: Job. 15. v. 15. Ecce inter
sanctos ejus nemo immutabilis &c. 1. Cor. 3. v. 16. Heb. 3. v. 6.
2. Pro πνευμα angelorum & beatarum animarum, quod di-
stinctū est à πνευμa damnatorum, ut videre est ex Luc. 16. v. 26.
3. Pro cœlesti statu, & lœtitia æterna, quod cœlum spiri-
tuale, mysticum & gloriosum appellatur.
4. Pro donis divinis & spiritualib⁹: Dan. 4. v. 26. 1. Mac.
3. v. 18. Matth. 21. v. 15. Baptismus Johannis ē cœlo, an ex
hominibus est? &c: Joh. 3. v. 21. non potest homo qui-
quam accipere, nisi ipsi datum fuerit à cœlo &c: & de
quib⁹ similibus acceptationib⁹ cœli, fusi agunt Theologi.

Philosophicæ præterea acceptiones cœli sunt quan-
do accipitur..

1. Pro aëre: quod rursus innuit scriptura Psal. 8. volu-
cres cœli h.e. varias aeris mutationes præscire.
2. Pro toto expanso, à terra usq; ad ultimum cœli: sic
dicitur creasse cœlum & terram.
3. Pro cœlo Sidereo: ut Gen. 3. aspice cœlum & numera
stellas si potes, & hoc à philosophis dicitur cœlū stellatū.
4. Pro supremo seu primo mobili; hoc est pro ultima
sphæra.
5. Usitatissimè tamen accipitur cœli vox, pro ut hoc lo-
co sumitur, pro toto illo expanso, in quo moventur Side-
ra, seu illo universo, quod reliqua inferiora corpora sub-
lunaria suo ambitu comprehendit.
6. Synonima ex hac genuina vocis cœli acceptione
qua pro ætherea regione tota sumitur, profilire viden-
tur: appellatur autem cœlum alijs nominibus, Aether, o-
rigine

rigine Græca: Nam Græcis ~~ā~~ⁱⁿ dicitur, nonnullis à splen-
dore, nonnullis à motu. Aer etiam vocatur ~~εργόν~~,
alijs à situ qui sursum: alijs à perspicuitate: Item appella-
tur ὄλύμπος, licet minus propriè, quasi ὅλολάμπων, totus
lucens. Hebreis dicitur Υψηλος expansum, quod Græci dix-
erunt ~~σφίρωμα~~, Latini firmamentum.

6. Breviter ita prænotata definitio cœli Nomi-
nali, Reliquum nunc est, ut Realem cœli definitionem
attingamus, quæ explicat cœli naturam; Quæ ipsa licet
nobis exactè plane cognita non sit; nihilominus potio-
rum authorum in hac materia veræ sententia nobis stan-
dum erit.

7. I. Definitio talis esto: Cœlum est corpus naturale
Simplex, perspicuum, tenuissimum, purissimum, in hoc
universo amplissimum, Sphæricum, Elementarem mun-
dum proximè ambiens, astrorum domicilium. Barthol.
in parte Speciali de cœlo c. 2, pag. 103. Scharf. lib. 1. c. 2.
pag. 369.

8. Quæ oratio definitiva resolvitur. 1. In Genus.
2. In Differentiam, qua desumitur ex causis &c.

9. Dicitur enim corpus naturale, Simplex: 1. non
quidem corpus Mathematicum, constans saltem trīna di-
mensione, longitud; latitud: & profunditate, sed ex ma-
teria & forma: 2. Simplex, ita ut omnem compositio-
nen non respuat, sed saltem concursum Elementorum
nequaquam agnoscit, quia contrariarum qualitatum
subjectivè est expers; ideoq; mutari vel pati nequit ab ijs
corporibus, in quæ agit.

10. II. Causæ cœli: Cum enim cœlum sit ejusmodi
quid, quod rationem Effecti suscipit, necesse quoq; est, ut
habeat causas seu principia essendi, quæ duorum sunt ge-
nerum; Externæ & Internæ. Externæ causæ quæ Eslen-
tiam

tiam non ingrediuntur, sunt iterum duplices: Efficiens & Finis. Internæ vero sunt Materia & Forma: Utrasq; brevissimè attingamus.

11. Efficientem causam quod concernit, dico esse Deum Ter optimū & Maximum, à quo omnia creata esse, certò credimus & scimus; Nullum quippe Ens finitū est à seipso: At cœlum tale quid est: E. Scalig: Exerc. 6. s. 3.

12. Altera causa externa, est Finis: cœlum ob finem aliquem creatum esse, neminem inficias ire existimo, cum unumquodq; causam habens Efficientem, finem etiam habeat, necesse est; alias frustra ageret Efficiens causa; juxta ~~πλούτου θεον~~ Physicum: Deus & natura nihil faciunt frustra. Finis itaq; est, 1. Remotior ut gloria Dei. Proverb. 16. v. 4. Universa propter semet ipsum operatus est Dominus. 2. Proximior quèm in ipsa definitione innuimus scilicet ut sit astrorum domiciliū: plures in præsentia non attingam.

13. Hactenus fuere principia extrinseca, sequuntur nunc ventilanda intrinseca, ut sunt Materiæ & forma: de quibus philosophi non leviter controversantur; Verum ne illis præjudicium creetur, singulis suas relinquimus opiniones, & quaæ nostra, sit de cœli materiæ, fententia, quam potero brevissimè indigitabo.

14. Materiam cœli indicaturi, dicimus quod eadem sit planè quatenus *prima materia* notatur, cum illa qua est in inferioribus corporibus: distingvimus tamen inter materiam nudatam, & formam donatam. Materia in se considerata, & forma omni denudata, non est nisi una unitate essentiæ, qua ratione à seipso nunquam distinguitur, nec distingvi potest, quaq; ratione nos dicimus Materiam corporum coelestium & inferiorum, esse planè ejusdem rationis & essentiæ. Verum Materiæ formis do-

natae

nata, alio modo se habet, quia ratione non duntaxat materia corporum coelestium distinguitur ab inferiorum materia, verum etiam materiae corporum sublunarium a se invicem; Quia ubi differentes sunt formae, ibi etiam materiae Essentialiter differant, necesse est; forma enim toti Composito largitur Essentiam specificam.

15. Nequaquam enim favemus antiquorum Philosophorum opinioni statuentium, cœlo inesse materiam purè Elementarem mutationi obnoxiam, sed cum Aristoteleisq; quintam quandam Essentiam assignamus: quæ assertio facile liquet ex antecedenti thesi: cœlum enim & Elementa eandem habent materiam generalem, licet non eandem substantiam specialem, ob varietatem formarum.

16. Quamvis autem materia corporum Cœlestium sit ejusdem rationis cum inferiorum, non tamen erit obnoxia mutationibus sicut res sublunares, Nam falsum est illud quibusdam valde familiare: Quæ communem habent materiam, inter se agunt & repatiuntur: non enim Communitas materiae, sed contrariae qualitates sunt causæ mutuæ redactionis, & tandem Corruptionis: & hæc de materia cœli paucis dicta sunto.

17. Cœli formam quod concernit, dico intrepide non omnes philosophos eandem fovere opinionem, ut reliquias intactas relinquam, illam dico esse erroneam opinionem, quæ statuit formam cœli esse duplice: Unam informantem, Alteram assistentem, posteriori ergo improbata forma cœli, priorem veram & sufficientem assertimus cœlo Competere, verum quænam illa sit quidditative & definitivæ indicare nequeo.

18. III. Restant cœli Affectiones inquirendæ: Quarum I. est quantitas, immediat ipsius materiae consequens. Et licet

licet quantitas cœli, sit maxima & amplissima, non tamen est infinita sed determinata. Nam nullum corpus infinitum actu datur, quippe à quod abhorret natura; Et an cœli quantitas exacte sciri ac mensurari possit, quod quia est Clarissimorum Mathematicorum determinare, ita & illis id ipsum dispiciendum relinquo.

19. Altera cœli affectio, est Figura; quæ est Circularis, Sphærica seu rotunda; Nam illa figura est Capacissima & perfectissima, ut rectè dixit Ocellus. cœlum enim corpus simplicissimum & capacissimum, quia omnia continet sub se corpora reliqua, Ergo & talis figura ei competit, necesse est, qualis est circularis sive spæricha Præterea concavum nobis apparet cœlum, verisimile ergo superius esse convexum.

20. Tertia affectio Cœli est, Tenuitas subtilitas, puritas, cœlo enim nihil datur tenuus, purius aut subtilius, quod ex motu planetarum inclarescit, qui modo remotores, modo propinquiores sunt terræ, quod in dura aliqua & densa citra dimensionum penetrationem, fieri nunquam potest. Itaq; relinquitur cœlum esse, nec grave, nec leve vel densum vel spissum, quia gravitas & levitas, sunt qualitates Elementorum, quæ in cœlo rep̄iri haud queunt, Scharphi l. 1. c. 2. p. 393. &c.

21. Quarta etiam hic emergit affectio scilicet perspicuitas: quæ hujus summæ tenuitatis, puritatis, & subtilitatis æqualis & individuus est comes

22. Quinta cœli affectio statuitur invisibilitas: summe enim subtile & petspicuum, speciem visibilē producere non potest, quia aliquid opacitatis & densitatis in re visibili requiritur ut radiare queat; Sed cœlum densum non est; E. & hoc clarissime patet ex aere & igne Elementari; hæc enim Corpora non possunt videri ob suam subti-

litatem, multo minus Cœlum, quod multo est subtilius & clarius, & simplicius, & purius. Vulgus enim putat, se cœlum sereniore tempore posse conspicere, sed fallitur. Nulla enim dies est tam serena, quin inter cœlum & terram interficiant vapores sine nubibus, quos dum puriores aspicit, autumat ibi cœlum videri. Sed hoc eleganter Scalig. Expercit. 66. Sect. i. declarat: Videtur color aliquis esse cœli, qui saphirinus à gemma, cœruleus ab eo dicitur, videri tamen potius quam esse arbitrandum est. Nam aér procul à nobis colorem habere videtur, prope autem nullum; Ratio est, quia densatur, non per compositionem partium, sed per dispositionem. Manet itaq; cœlum, nec esse visibile, nec coloratum, nisi colores apparentes habeat, cum veri colores, non nisi corporibus mixtis insint. Quam sententiam sat clare explicant, Scarf. Bartol: Scal: & Colleg: connimb:

23. Sextam etiam cœli proprietatem subjungimus, quæ dicitur *immobilitas* seu *quies*. Magnis enim fluentibus, & procellis agitamus propter antiquorum philosophorum soventium opinionem de cœli mobilitate, quam tamen eorum assertionem, rationibus recentiorum philosophorum, tum Orthodoxorum Theologorum suffulti, (suacuiq; relictâ opinione) improbamus. Cœlum enim non tantum est in suo Loco naturali, Verum etiam in eodem semper quiescit & est immobile secundum se totum, movetur vero secundum partes, Stellæ enim & astra in cœlo moventur, suoq; sibi à Deo indito officio, funguntur, ut abunde Bartol. iu sua Astrol: probat; ipsum cœlum moveretur, fieret per multos orbes, & in quolibet orbe plurimos circulos & circellos ob cœlestis motus varietatem; Sed orbes reales dari in cœlo, vetat quorundam philosophorum authoritas rationibus sufful-

ta. Vel si darentur in cœlo orbes reales; Esset tunc cœlum non continuum sed contiguum, quod videtur absurdum: Et per consequens, propter planetas, qui aliquando terræ viciniores, aliquando remotiores sunt, fieret corporum penetratio, quod dissimile est veritati cœlum enim quod est corpus subtilissimum, tenuissimum & capacissimum, quomodo tam vehementem & concitatum, adeoq; & velocissimum motum; ut una horulâ secundum supputationem Tyehonis & aliorum confiantur. 253333. miliaria Germanica, confidere possit? nisi forte instanti, quæ motus absurditas, gradum excellit superlativum, quæq; proinde valeat. Nos itaq; cum scripturâ S. probamus astra in cœlo moveri & circumgyrari. Joh. 10. v. 13. Eccl: i. v. 5. Esa. 10. v. 13. c. 38. v. 8. &c. Et huic assertioni ac quiescit Euseb: Origenes lib. 5. & 7. cap. 7. D. August: lib. 2. c. 10. Ex coll; lib. 2.8. q. 1. artic. 1. verba eorum notantur.

24. Sequitur tandem septima & ultima cœli affectio, quæ est incorruptibilitas, quam tamen modificate proponimus. Cœlum aliquando cum toto mundo substantiā & totaliter corruptum iri in extremo die non quidē vi sua, sed supernaturali & divina infallibiliter evienunt sacræ scripturæ dicta: Esa: 65. v. 17. Ecce enim ego creo Cœlos novos & terram novam, & non erunt in memoria priora, & non ascendent super cor, & Apoc: 21. 1. Et vidi Cœlum novum & terram novam. Primum enim cœlum & prima terra abiit, & mare iam non est: Et cœtera loca hisce parallela. Sed cœlum intrinsecè sua naturâ mutationes & corruptiones experiri sicut elementa: non asserimus: Nam ubi fit generatio & corruptio necessum est fieri per qualitates contrarias; At cœlum corpus

istud purissimum & subtilissimum istas non agnoscit, ut superius in thesi 8. & 16. evicimus: E. Nam omne quod generatur, fit à contrario, & materia Contrarijs dispositionibus affecta.

*Paucula si sunt, cœli de dogmate dicta,
Mente feras facili, candide lector, ave.*

Corollaria

1. An dona cujuscunq; tam ditioris quam pauperioris, æquali animo exhibita, sint æqualia? Affir;
2. An liceat virò bono quandoq; dissimulare? Affirmatur.
3. An posito uno opaco, ante lucernas duas, fiunt duæ umbræ? Affirm:
4. An parentes liberos suos ad matrimonium contrahendum cogere possunt? Neg:
5. An parentum & tutorum consensus ad nuptias requiritur? Affir:
6. An in condenda urbe ratio habenda sit situs? Affirm:
7. An per se culpabile sit omne, quod cuidam videtur culpabile, & an omne sit amabile & delectabile, quod quibusdam tale videtur? Neg: utrumq;

8. An

8. An principium dari possit absq; principiato? Affirmatur.
9. An in divinis pater dici queat principium. *A-*
lij? Affirmatur.
10. An omne bonum sit perfectum? Neg. Dist.
11. Utrum quælibet creatura prædicet esse De-
um? Affirmatur.
12. An patri familias sit primo surgendum, & cu-
bitum eundum ultimò? Affirm:
13. An propterea licitum sit uti magia, quia multi
qui ægrotarunt, putant se per eam pristinæ
sanitati restitutos? Neg.

Ad Humanissimum atq; præstantissimum
Dn. MAGNUM LAUREN-
 TII CIRRÆUM Ostrogothum harum DE
 COELO thesum authorem ac defenden-
 tem maximè industrium

GRATULATORIUM.

GABRIELIS GABRIELIS Drensterna

VIs tibi MAGNE meo puerili carmine grater,
 Grator & ex animo prospera quæq; precor.
 Vive Deo laudi & genitoribus utilitati,
 Atq; aderit cæptis numinis aura tuis.

Eide m..

Celerum immensos tractus qui mente pererrant,
Nborum & genium perquirunt arte sagaci
Aſſidū, virtutis iter decurrere pergunt:
Gratulator hoc studium Musis doctissime Magne
Dum tribuis, referent tibi nam sperata brabecia.

Doctissimo Dn. Respondenti benevolentie
contestandæ ergo scripsit

GEORG IUS Blifffsparre.

A L I U D.

Magne manu Matura Moves Moderante Minervâ
Lustrando Labris Late Liquidis, Labentes
Continuò Cæli Cursus; Conamina Cauta.
Oblevat Omnituēs, Oblectans Omine Opimo

Commensali suo amicissimo
congratulatur

JOHANNES L. LAURINUS O.G.
S. R. M. Stipend.

